

ΑΕΠ και πλεόνασμα: Ευκαιρίες και κίνδυνοι

Του ΝΙΚΟΥ ΒΕΤΤΑ*

Η **συγκυρία** προσφέρεται για διάφορες ερμηνείες και παρερμηνείες. Από τη μια, η καταγραφή του σημαντικού πρωτογενούς πλεονάσματος για το προηγούμενο έτος, αλλά, έπειτα από πολλά χρόνια, μικρού συνολικού πλεονάσματος, σηματοδοτεί εξισορρόπηση στα δημόσια οικονομικά της χώρας, άσχετα με τις επιμέρους εξελίξεις των δαπανών και των εσόδων. Από την άλλη, η οικονομία παραμένει στάσιμη, με το ΑΕΠ ουσιαστικά αμετάβλητο για τρίτη χρονιά στη σειρά. Με τη σημερινή βάση εκτίμησης, ποιος εξελίξεις μπορούν να αναμένονται άμεσα και μεσοπρόθεσμα;

Για τα δημοσιονομικά, η επίτευξη πλεονάσματος είναι θετική και αυξάνει την αξιοπιστία του κράτους ενόψει μιας μελλοντικής εξόδου στις αγορές για δανεισμό. Το πλεόνασμα, όμως, προέρχεται σε ένα μεγάλο μέρος από τις παρεμβάσεις στο ασφαλιστικό σύστημα και κατά ένα άλλο από την αύξηση των φορολογικών εσόδων. Αν είχε εφαρμοστεί ηπιότερη επιβάρυνση στα φορολογικά και στις ασφαλιστικές εισφορές, θα επιπρόσθεταν τα κίνητρα για δημιουργία εισοδήματος και ο ρυθμός ανάπτυξης για το περασμένο έτος θα ήταν θετικός.

Επιπλέον, σημαντική φαίνεται πως είναι η επίδραση της χρήσης ηλεκτρονικών μεσών πληρωμών ώστε να καταγραφεί ένα πρόσθετο μέρος της οικονομικής δραστηριότητας. Η επισήμανση έχει διπλή σημασία. **Πρώτον**, στον βαθμό που ένα μέρος της οικονομικής δραστηριότητας μεταφέρεται από το μη επίσημο στο επίσημο τμήμα της οικονομίας, οι επίσημα καταγεγραμμένοι ρυθμοί ανάπτυξης υπερεκτιμούν την εξέλιξη της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας. Αρα, η ύφεση που επήλθε στην οικονομία ως απόρροια των ελέγχων κεφαλαίου δεν καταγράφεται στο σύνολό της, ακριβώς λόγω της επίδρασης αυτών των ελέγχων στους τρόπους πληρωμών. **Δεύτερον**, αν είχε δρομολογηθεί έγκαιρα και αποτελεσματικά η ενθάρρυνση των ηλεκτρονικών πληρωμών, θα μπορούσε να είχε επιτευχθεί το ίδιο αποτέλεσμα σύλλογης εσόδων, αλλά με μειωμένους φορολογικούς συντελεστές.

Η εικόνα που προκύπτει από τους επιμέρους δείκτες για τους πρώτους μήνες του τρέχοντος έτους είναι μεικτή και υποδηλώνει στασιμότητα. Υπάρχουν επίσης ανησυχητικά σημεία που αφορούν τον χαμηλό ρυθμό επενδύσεων, την ιδιαίτερα αργή πρόοδο ή οπισθοδρόμηση στη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης και στο δημόσιο σύστημα εκπαίδευσης και υγείας και την αναιμική εικόνα των εξαγωγών. Συνολικά, πάντως, για το έτος μπορεί να αναμένεται ανάπτυξη στην περιοχή του 1,5%, σε πραγματικούς όρους.

Αναφορικά με τις δημοσιονομικές εξελίξεις, η βασική ανησυχία είναι η σταδιακή εξάντληση του αποθέματος

φοροδοτικής ικανότητας των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων. Η επίτευξη των στόχων στην πλευρά των εσόδων για την τρέχουσα και τις επόμενες χρονιές εξαρτάται λοιπόν ευθέως από την επίτευξη ρυθμών ανάπτυξης.

Η προσοχή μας όμως θα πρέπει να εστιάζεται κυρίως στη μεγάλη εικόνα. Η ελληνική κρίση εκφράστηκε στα περίφημα δίδυμα ελλείμματα, δημοσιονομικού και εξωτερικού ισοζυγίου, ακριβώς γιατί η οικονομία ήταν αφενός υπερβολικά εσωστρεφής, αφετέρου υπερβολικά εξαρτημένη από το κράτος. Οσο, λοιπόν, δεν τονώνεται αποφασιστικά η εξωστρέφης και στηριζόμενη στην καινοτομία επιχειρηματικότητα, δεν υπάρχει ουσιαστική πρόοδος, αλλά απλώς ανακύκλωση εισοδημάτων, και μάλιστα με σχετική ενίσχυση της ρύθμισης του δημόσιου τομέα και σταδιακή εξάντληση των αποταμιεύσεων.

Ταυτόχρονα, οι προσδοκίες για τη μελλοντική εξέλιξη της οικονομίας, ίσως και σε βάθος δεκαετίας, δεν πρέπει να αγνοούνται. Είναι ακριβώς αυτές που θα προσδιορίσουν και τον ρυθμό προσέλκυσης επενδύσεων και τελικά και τους τρέχοντες ρυθμούς ανάπτυξης. Δύο σχετικά ζητήματα είναι κρίσιμα: η εξασφάλιση ότι η εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους δεν θα επιβαρύνει υπέρμετρα την οικονομία στο ορατό μέλλον και ότι θα υπάρχει πρόοδος (πόσο μάλλον ότι δεν θα υπάρχει οπισθοδρόμηση) στις δομικές μεταρρυθμίσεις.

Η επίτευξη πλεονασμάτων δεν αποτελεί αυτοσκοπό, αλλά, υπό συνθήκες, χρήσιμο ενδιάμεσο στόχο. Στη σημερινή συγκυρία, η δημοσιονομική εξισορρόπηση που επιτυγχάνεται αποτελεί δικό μας μαχαίρι. Αν συνδυαστεί με μια πολιτική προσέλκυσης επενδύσεων, μείωσης του βάρους του κράτους και συστηματικού ανοιγμάτων της, η οικονομία θα γυρίσει σελίδα και θα βγει αποφασιστικά από την κρίση, με βελτιωμένα δομικά χαρακτηριστικά.

Αν όμως θεωρηθεί, από όσους σχεδιάζουν και εκτελούν την οικονομική πολιτική, εντός και εκτός συνόρων, πως η αύξηση της φορολογίας είναι υποκατάστατο για τη βελτίωση των δομικών χαρακτηριστικών και των απαραίτητων τομών, τότε θα πρέπει να αναμένεται μεσοπρόθεσμα περαιτέρω συρρίκνωση της παραγωγικής βάσης, απομάκρυνση της προοπτικής εξόδου στις αγορές και βαθύτερη ύφεση. Αν δρομολογηθεί αυτό το λάθος, δεν θα είναι, δυστυχώς, η πρώτη φορά κατά τη διάρκεια της ελληνικής κρίσης. Πλέον, όμως, τα περιθώρια έχουν εξαντληθεί. Χωρίς αμφιβολία, οι επιλογές που θα γίνουν τους επόμενους μήνες θα είναι ιδιαίτερα κρίσιμες.

* Ο κ. Νίκος Βέττας είναι γενικός διευθυντής του ΙΟΒΕ και καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.

ΑΕΠ και πλεόνασμα: Ευκαιρίες και κίνδυνοι
Του ΝΙΚΟΥ ΒΕΤΤΑ, γενικού διευθυντή του ΙΟΒΕ και καθηγητή του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Σελ. 6